

Úvodník:

Múdrý jak Šalamúnova řít

V dobách, kdy jsem se stala náruživým čtenářem staré české mytologie, mě přes všechny katastrofické historické události i scientistické vize uklidňovalo vědomí, že až bude Čechům a jejich zemi nejhůře, probudí se blaničtí rytíři z hlubokého staletého spánku a zachrání všechno, co jsme nějakým způsobem pokazili, nebo nedokázali (nemohli) zastavit a vyřešit.

Samozřejmě, od té doby jsem ve vývoji poněkud pokročila a trýznivá otázka, co s námi bude, mě začíná mučit stále intenzivněji, v závislosti na poznání, že na mýtu o blanických rytířích nelze založit poklidnou, víceméně bezstarostnou existenci ne dbající o osud národa.

Ovšem až do tohoto týdne.

Dostal se mi do rukou výtisk časopisu A2 se článkem Petra Šafaříka s vyzývavým názvem Jiří Čunek, the Killer 2. Kdo je Jiří Čunek vím, kdo je Killer Druhý jsem dosud nevěděla, což ale nebude pro autora článku ničím překvapivé, protože pobývám a obývám intelektuální periferii, tak jsem se s chutí začetla v touze rozšířit si inteligenční potenciál.

Nevěděla jsem, že je to tak zlé.

Šafařík nemilosrdně servíroval jednotlivá fakta o stavu české politiky, morálky a kultury bez příkras a bez ohledu na citlivějšího čtenáře: současnou českou politiku prý drží v šachu satrapa okresního formátu, zvětšuje se provinčnost domácí vrcholné politiky a řada dobrých starostů na výkon funkce poslanců či senátorů prostě nemá potřebný rozhled a intelektuální kapacitu. Dosud jsem také netušila souvislost mezi jednáním nejvyšší státní zástupkyně a mentalitou a etikou společnosti, netuším ji sice dále, ale je mi jasné, že to nějak souvisí s prohnilostí naší politické scény a redakcí A2, která nedala autorovi dostatečný prostor pro detailnější rozbor této informace. Znervóznila mě častá náznakovitost a nedořečenost mnohého v Šafaříkově analýze, jsem si však jistá, že je to pouze z ohleduplnosti ke zbytku společnosti, která ještě není na drsnou pravdu připravená.

Přesto se však od tohoto momentu cítím po dlouhé době opět uklidněná a v bezpečí. Víím, že i když situace nemůže už být horší, existuje skupina intelektuálů (netřeba místně lokalizovat: podmínkou výskytu intelektu u kohokoliv je působení na území města Prahy a na UK), kteří si s nastalou situací poradit dokáží, takže my na periférii regionální, kulturní, intelektové atd. můžeme zase klidně spát. Jako ti blaničtí rytíři, kteří zakročí, až se opravdu nebude vědět kudy kam.

Andrea Chrobáková-Lněničková

Obsah:

úvodník

Andrea Chrobáková-Lněničková: Múdry jak Šalamúnova řiť___2

poezie

Kateřina Bolechová: * * * ___14_15

Miroslava Knapíková: Recept___21

Jana Kleinová: * * * ___23

próza

Martin Lukáš: Role___4_8

L. L., P. M., H. F., M. J.: „Je čas hledat, i čas ztrácet...“ ___18_21

Lukáš Berný: Carský podzim___24_27

překlad

Natalija Osipovová: * * * ___11

Miljenko Jergović: * * * ___12_13

comics

Michal Jareš: ___16_17

recenze

Lukáš Vlach: Prostor básně vznikající za chůze___28_29

Andrea Chrobáková-Lněničková: Kterak historikové najdou cestu k historii___

Pavel Kotrla: Svázán se zemí___30_31

vzpomínky

Dalibor Malina: Básně a sníh___9_10

jen tak

Jakub Chrobák: ___22_23

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267

756 24

<http://kotrla.com>

pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel.: 571 419 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 44, ročník XI., šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina, redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík, Dalibor Malina, Milan Orálek, Martin Škabraha; registrace MK ČR E 13264, internetová adresa: <http://www.inext.cz/texty>
Nevyžádané texty nevracíme ani nelektorujeme.

MARTIN LUKÁŠ

Role

Vystoupil v poli. Jak tam u trati stál, pocítil slabost v kolenou. Vzpomněl si, jak ještě zhruba před hodinou shlížel z propnuté paže na polštář zvalený vlastním obličejem. No budiž, šeptl si pro sebe a popošel po náspu. Výpravčí, jehož kulatý obličej kle-sl jakoby lísavě na stranu, se před ním pro-hnul v zádech. Vědoucně vypustil ze rtů: Do vsi, co? Vydělil tlustý prst z černé uni-formy a ukázal: Tudy.

Jako by tu byl poprvé! Nebe se zvolna rozsvěcovalo a on klopýtal širokou polní cestou. Ta se zařezávala napříč lánem žita jako bílá pentle. Co ty kufry? pomyslel si. Nesl v každé ruce jeden. Pohazoval jimi, ale ani gram z jejich tíhy nesetřásl.

To Marta mu je včera podala. Ještě prázdné je vynesla nahoru do pokoje. Dutě to žuchlo. Sotva se pozdravili, zvýšila hlas. Přešla k oknu, vztekla je rozrazila a přeh-nula se přes parapet. Snad plakala. A řek-la jeho jméno: Karle. Vklínil se mezi rám okna a její pravé rameno. Stírala si tam dlaní uschlé jehnědy na malou hromádku, z níž je pak znovu po jedné vybírala. Chytil ji za rameno, bezelstně, protože byli svoji. Jehnědy padaly do trávy a on nabíral na břicho ukazováčku její slzy.

Poslouchej, dýchl jí do tváře.

Nebudu, bránila se. Opustila obdélník širokého okna a řekla: Karle. Bosým cho-didlem strčila do prázdných kufrů. Ohlédl se, měl je přímo pod bradou. Sledoval její ruce, nepatrně se komíhající nad ohmata-nými držadly obou kufrů. Usmála se, řek-la, že je asi zbabělá, a on viděl, jak se její ruce zachraňují v širokých kapsách vlně-né blůzy.

Tak se hrálo první dějství. Martin part zde končil nasměrováním dlaně k pootevřeným dveřím. Svou roli už znala. Někdy dodávala: Měli bychom si jeden od druhého – ovšem málokdy větu dokončila. A Karel si zvykl. To nic, učil se říkat. Hrál tu hru o lázeňském pokoji, který je třeba čas od času vyklidit. A přesto v sobě rozdmý-chával lítost. Především, když si na dno kufru ukládal své košile, které voněly je-

jich společným životem. Někdy viděl i šňůry napjaté přes dvorek a Martino pružné tělo, jak se rovná od země a připíná kolíky. Potom odcházel. To nic, kufry těžké jako olovo. Marta jej vyprovázela mlčky. Byla v pase mírně sehnutá a opírala se o stůl v předsíni. Čekávala tam nehybně, s půlkruhovým oknem za zády, rozvitým jako paví ocas. Opona za druhým dějstvím padala v okamžiku, kdy Karel sáhl na kliku.

Dějství třetí a poslední hrál Karel sám. Vybájl si pro ně surovou účast ulice a ocelové jeřáby z předměstí, které prý párou nebe žlutým úsvitem. Dva železné rámy klepačů, které po cestě na nádraží míjel, obvykle provázal bílou šňůrou a učinil ji strunou, na níž mělo zahrát ticho. Někdy se klepl do čela a vše bylo pryč. Jindy vytrval, pokoušel svou ješitnost a statečně si tak ubližoval. Potom ve vlaku, dřív než usnul, civěl na ženská lýtka (byla-li tam nějaká) a toužil, aby se mu zachtělo alespoň brečet.

To ráno, jakmile dorazil do vsi, odebral se na statek Martiných rodičů, kde brzy usnul. Spal celý den a probral se krátce po západu slunce. Přestože věděl, že je v domě sám (Martini rodiče byli už pět let mrtví), plížil se dvorkem jako zloděj. Posadil se u pumpy a obracel dlaně v proudu tekoucí vody. Bylo šero a dlaně svítily. Několik minut myslel na scénu z druhého dějství: Ranní ulice. Karel za sebou zavírá dveře. Vždy, když dosednou, otevřou se ještě jednou na šířku dívčí pěsti a Marta, vedoucí neustále mužovy kroky, mu podává klíče. Je zvláštní, že Karlovi nezbývá než spoléhat se, že dostane klíče, které ve skutečnosti nechce. A přesto, zdálo se mu, zachrastí příjemně, když je obejmě prsty.

Tak uvažoval, zatímco se dotýkal tlusté zdi, která obíhala kolem celého statku. Jakmile úvahu opustil, rozpažil, připlácl se ke zdi a trucovitě tlačil temenem hlavy do tvrdého kamene, až ze sebe vyrazil kostrbatý smích. Napříště už klíče nepřijme, rozhodl se. Sotva co bledé stavení odrazilo jeho hlas, zmlkl, odlepil se ode zdi a kráčel nesouvisle napříč dvorkem.

Žena kolem třicítky mezitím spěchala ulicí za tlustou zdí.

Když se Karel blížil k místu, kde byla

do zdi vsazena vysoká dvoudílná vrata, nakopl neúmyslně prázdný kyblík. Kutálel se po kamenité zemi daleko od něj. Brnělo ho chodidlo a Karel poslouchal, jak do plechového lomozu proniká neohrabaný dupot. Zatáhl za kliku a dírou ve vratech propadla žena. Když ji stavěl na nohy, držel v dlaních její prsa. Sálala teplem přes hrubý svetr. Marta! myslel si. Ale mylně.

Žena ihned přibouchla těžké křídlo vrat. Ve světle pouliční lampy, nahlížející do dvora přes tlustou zeď, to vypadalo, jako by jí upoceně vlasy počáraly rty. Hleděli s Karlem na sebe a jejich oči se mírně stočily vzhůru, když zaslechli těžké kroky. Ten idiot, pošeptala a píchla prstem do zdi.

Kdo?

By mě zbil jak koně, zasípala. Karel kývl, aniž porozuměl. Rázem kroky utichly a žena odešla k pumpě. Počkejte!

Co? Ani se neohlédla a zalomcovala ramenem pumpy. Z kovové trubky vyprskla voda, jejíž rachot smyl z ženiny určené tváře veškerý stud. Tady to je vaše? čmárla prstem do tmy.

Jistě, řekl Karel, a lhal. Utřela si mokrou pusou a dívala se tmavýma očima. Co je? divil se.

Nic, řekla a dala si ruce v bok. Byla silně stavěná, s kulatou, drobnou bradou v pevném obličejí. Karel na ni chtěl sáhnout, a věděl, že nesmí. Právě proto chtěl. Obešel ji zezadu a ptal se na jméno. Neřekla mu ho. Prohrábla podrážkou tmavý štěrk. Povídám, že by to za to nestálo.

Aha, přikývl. A normálně vás takhle nahání?

To není normálně, bránila jej. Někdy je mimo sebe.

Je to váš muž, řekl Karel, aniž by si tím byl jistý. Žena mlčela, sklopila zrak. Karel pocítil protivnou radost. Opřel si nohu o hranu prázdného koryta. Lidi jsou všelijací.

poezie • próza • kritiky • recenze

redakce.weles@centrum.cz

O čem to mluvíte?

Tak.

Poslyšte, varovala žena a ohlédla se po vratech.

Jste hloupá, řekl Karel a trochu se třásl. (Směl si to dovolit?) Víte co? pojdte, navrhl. Zval ji dovnitř a snažil se utlumit svoji pochybnou bodrost. Okamžik váhala, prý se to nehodí – a pak šli.

Karel nebyl spokojen docela. Domníval se, že to bude on, kdo určí, co a jak žena, která vrazila k němu do dvora, udělá. Už to, že šla příliš napřed, se mu nezdálo. Na druhou stranu však cítil, že se někde něco láme. Prudce se ohlédl po tlusté zdi a zapáleně si ji prohlížel. Překračuje? Nevěděl. Vědomí, že směřují do pokoje, kde budou sami, povznášelo.

Žena měla na sobě dlouhou, širokou sukni, která zachrastila, jakmile se posadila na židli obrácenou opěradlem ke zdi. Karel ani nezapálil svíčku, a tak zůstali po tmě. Potáhne na vás ode dveří, řekl na začátek. Zakroutila hlavou a Karel ji v tom bezděky napodobil. Stáhl si z ramen odrbaný kožich, čemuž se žena ve tmě usmála. Nemohl však její zuby vidět. A ona se usmívala i potom, co sevřela rty. Nato se Karel postavil blíž a ona věděla, že si smí povzdechnout. Je jako každý, váhala to ale vyslovit, a ta věta ji nesmírně hřála. Karel zatím ohmatával dveře a předstíral, že hledá kliku, kterou ona viděla zřetelně. Cvakl klíč. Promiňte, hlesl a shýbl se nad ni. Její *to nic* znělo zdálky. Byla zamyšlená. Před deseti lety jí její muž (pracant, a jinak vyhlášený pijan) provedl podobný žert. S odstupem času se ta událost scvrkla do jediné věty: Nepustil mě, a tak jsem s ním spala. A přesto, má-li si to přiznat, chuť té noci by nedala za nic. Totiž, jednou se to stalo a vrylo se to. K nesmyslné důležitosti. A tomu se teď usmívala. Tomu, jak by měla odejít, ale zůstává. Tomu, že jí *teď* připomíná *tehdy*.

Karel jí sáhl na pravé ňadro, a protože postrádal jistotu, příliš je stiskl. Žena krátce sykla, a aniž by se hnula, nebo vztáhla dlaň v obraném gestu, hleděla mu do očí. On se však odtáhl. Odvracel se od její živočišnosti a zranitelnosti zároveň a věděl, že už se jí nedotkne.

Tak, řekla po odmlce a dlouze vydechla nosem. Řekla to smutně a potichu. Ka-

rel se posadil na podlahu vedle ní. To je, co? pošeptal. Už si chtěl zase ublížit. Když jsem byl dítě a promokly mi bačkory, plakal jsem. Ale taky jsem věděl, že mi hned uschnou. Žena si hrábla do záhybu sukně, kde ji to svědilo a omluvně se pousmála. Chtěla říct, že je to zajímavé, ale neřekla nic. Mlčela. Karel ji pozoroval, jak si obřadně vytahuje dlouhý vlas z pusy. Tou prostotou jej přehrávala. Jakmile skončila, shýbla se k němu a řekla: Mně to nevadilo. Ale tentokrát mlčel on. Když cítil, jak mu saje ucho, vstal a odešel k oknu. Pevně se chytil hrany stolu a zíral ven na osamělou pumpu ve dvoře. Počkej, zaprosila. S jejím hlasem zápasil. Odstrkoval ji od sebe a přál si, aby jej vlhké ucho nestudilo až do morku kostí.

Ráno seděl u pumpy a rozhlížel se po dvoře. Seděl tam v bílé košili ohrazen tlustou zdí. Od úsvitu s ním budu na poli, řekla mu včera, když odcházela. Šel se tam záměrně podívat. Stoupl si do příkopu, odkud vyčníval na půl těla a oba je sledoval. Její muž měl hranatý, přísný obličej, doručda vyholený a náramně ošklivý. Hrbil se na malém traktoru, kterým přejížděl tam a zpět po poli.

Jsme tu jako na jevišti, myslel si Karel. A pravidlům se podřizujeme.

Ona stála opřená o vidle a zamyšleně pozorovala svého muže, jak se zvolna vzdaluje a potápí za obzor. Hrdý jezdec s bradou vystrčenou kupředu, s chomáčem nepoddajných vlasů odstávajících na temeni hlavy. Ujížděl a díval se jalovým pohledem na krajinu před sebou. Stébla v jeho stopě se kácela a divoce chrastila. Potopil se a bylo ticho.

A Karel to pochopil. Vracel se na státek, kde měl oba kufry s ohmatanými držadly.

aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

*Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 80 Olomouc
e-mail: redakce@aluze.cz
tel.: 585 631 159*

*poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://www.aluze.cz>*

BÁSŇE A SNÍH

V závěru roku 2006 si veřejnost na Valašsku připomněla 100 let od narození jednoho z malířů žijících na Soláni, Karla Hofmana. Prošel studii na pražské Akademii výtvarných umění v ateliéru profesora Otakara Nejedlého (1927-1933), na Královské akademii krásných umění v Římě (1933-1935), obohatil své zkušenosti na cestách Evropou a při malířských pobytech ve Francii, Itálii, na ostrovech bývalé Jugoslávie. Od 60. let minulého století až do své smrti v roce 1998 žil na Soláni, maloval valašskou krajinu, zachycoval výtvarně krajové zvyky a tradice, portrétoval Valachy, přátele a známé osobnosti spjaté s dějinami kraje kolem Soláně. Následující text je ukázkou ze závěrečné části vzpomínkové knihy Dalibora Maliny „Krajiny života Karla Hofmana“, která je připravena k vydání:

Hofmanova malířská velikost a proslulost téměř zcela zakryla málo zveřejňovanou, ale intenzivní oblast jeho duševního života – lásku a krásný vztah k poezii. Provázely ho celý život a sekundovaly jeho profesní malířské tvorbě. Velikost poezie pro něj zůstávala uchovaná v klasickém verši přísné stavby, přesného metra, nesoucím ve velké metafoře vznešený, zobecňující básnický obsah. Ve chvílích vzácného malířského „prozření“, kdy cítil, že našel cestu k tomu, co chtěl vyjádřit, či ve chvílích jedinečného okouzlení, té zvláštní lehkosti zakoušené v interakci s motivem či modelem, vtěloval své pocity a myšlenky do veršů a rýmů, kterými popisoval útržky novin nebo dopisních obálek, jež pak zanechával ležet porůznu v ateliéru. Nacházel však i chvíle pro komplexnější vyjádření myšlenek, které ho provázely. Zachovaly se dojemně upřímné básně o krajině vsackých hor a Beskyd, unášené vlnami dobře cítěného rytmu, povzbuzované poryvy znovu a znovu se ohlašujících impresí vznešenosti, poskytovaných impozantními výhledy k horizontu, ale i drsnými detaily odpozorovanými z pohybu lidí v krajině. Do veršů, a to i ve vysokém stáří, ukrýval i nejsoukromější tajemství. Je objekt, o němž mluví v následujícím úryvku z rozsáhlejší básně milostnou epizodou v jeho životě? Je to děsivá představa života bez vlastní ženy, k níž choval vždy velmi vroucí city, anebo je to unikající múza, svědkyně ubývajících fyzických sil avizující mezní hranici, za níž už zůstává jen veliké ticho?

*Já marně zaklínal tě, abys vstala,
když v tiché bolesti jsem u tvé rakve stál
jen záře oltáře mi odpověď tvou dala,
už mrtva jsem a sám už musíš jít dál.*

*Já v němém strnutí teď nad hrobem
tvým stojím,
já psanec ubohý dnů příštích života,
já vím, že ránu v srdci nikdy nezhojím,
i lásky žár, i dny, v nichž čeká samota...*

Akademický malíř Karel Hofman zemřel 27. listopadu 1998 ve Valašském Meziříčí. Poslední rozloučení s umělcem se uskutečnilo v úterý 8. prosince na Soláni. Toho dne hustě sněžilo a rozhlas upozorňoval na neprůjezdnost silnice spojující Velké Karlovice s Rožnovem pod Radhoštěm, jediné přístupové cesty na Soláň. Přesto se s valašským malířem v domě pod vrcholem Soláně loučily desítky lidí. Obraz loučení jako by byl nechtěnou replikou rozloučení s předchozím majitelem domu na Soláni, akademickým malířem Aloisem Schneiderkou. Oba malíři před tím, než navždy opustili milované místo, ještě na chvíli spočinuli v prostoru kamenného průčelí domu. Pak je čekala cesta dolů, do údolí, jinam. Bolestnou předzvěst nenávratna zaslepovaly onoho 8. prosince 1998 těžce se snášejí vložky vlhkého sněhu. Sníh pokrýval krajinu, rychle zaceloval lidské stopy a činil ji znovu panenskou a nedotčenou. Nad ní se v hlubokém soucítění a porozumění vzepjaly hlasy Jarmily Šulákové, Luboše Holého a Karlovjanek, ženského pěveckého sboru z Velkých Karlovic. Potom už hluboké ticho rytmicky přerušovaly jen zvonce na šíjích silných tažných koní souseda ze Soláně, pana Závorky, kteří hlubokým sněhem sváželi na saních rakev s ostatky malíře. Posledního z těch, po kterých dostal nevysoký vrch nad Velkými Karlovicemi obecné pojmenování „malířský kopec“. Koně táhli za sebou i krajinu, která zůstávala v bílé sněhové záplavě neměnná a sebejistá.

Za necelý rok byla urna s popelem valašského umělce uložena na Valašském Slavíně ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Náhrobek nese nápis:

*Mé dny patřily všem,
kdož z mého kraje byli,
kdož jeho moudrost
nesli životem.*

NATALIJA OSIPOVOVÁ

...

cestou domů
jsem na dvoře potkala
žebravou stařenu
v cárech až po zem
jako na jevišti
z jedné strany ji osvicoval měsíc
a z druhé lampa
z jejího mumlání
bylo rozumět jenom
„po nocích chodí akorát židi“

...

na stanici „Čínské město“
dívenka sedí na podlaze
rukama objímá kolena
opírá se o piedestal
na piedestalu
hlava revolucionáře
na hlavě
holub
stojí nehybně
stařena, prodávající rostlinu,
a její rostlina v plechovce
se naklání pod stejným úhlem
a do očí se jí radši nedívej

...

asfalt je zajímavý
když cítíš
jak je divné
že ještě žiješ
i když se zdá
že budeš žít věčně
asfalt je zajímavý

z ruštiny přeložil Jakub Grombář

Natalija Osipovová (1958), psycholožka z Moskvy, v osmdesátých letech vedla proslulý domácí salón nezávislé literatury, vyšla jí kniha **Několik básní a povídek**

OBRÁCENÁ STRANA MĚSÍCE

<http://www.obracena-strana-mesice.cz/>

MILJENKO JERGOVIĆ

SMUTNÝ MĚSÍC

Nechala otevřené okno v koupelně
Teplota klesla do rána na mínus dvacet pět
Ještě pořád ji vidím zcela jasně
Jak stojí před zamrzlým bazénem
záchodové mísy
A třese se jako špatný obraz videa mezi
modrými zrcadly
Čekám za ní, chtěl bych něco říct nebo se mi
jen chce čurat
Ani ledoborec Lenin by nám nepomohl
– řekla
A vrátila se do postele s očima jako veverka
v lednu
A se rty modrými jako mrtvola

MILOSTNÝ PŘÍBĚH

V policejní zprávě
z 16. 5. 1987
stojí, že D. L. Zaslavsky
občan USA polského původu
byl toho dne zatčen
pro narušování veřejné morálky

Noviny nazítří
přinesly krátkou zprávu
že se v místním vězení
v důsledku nepozornosti dozorce
oběsil
duševně nemocný vězeň
který byl zatčen předchozího dne
neboť se na veřejném místě
před očima řady obyvatel
pokoušel souložit
s černou
mramorovou sochou
kterou před dvěma lety
známý umělec
daroval rodnému městu

A pak se setmělo
V místní márnici
jedny oči byly zcela chladné
a nehybné
což se i patří
pro oči
které se už nikdy na nikoho

nepodívají
Na druhém konci města
cestami městského parku
vítr hnal papíry
až k jedné černé ženě
s chladným a strnulým pohledem
v očích které
se nikdy na nikoho
nedívaly

BLUES PRO CIZINCE

Ten člověk se stal něžným vlkem
Jednoho rána se takovýhle probudil,
je maskot
Olympiády nočních chodců, mluví se o něm
Se slzami v očích vždy, když tu není
Ach, jaký to smutek, byl člověkem,
a teď je něžným vlkem
O jeho městě má příběh každý,
všichni tam byli
V dávných časech člověka s deštníkem
a ženy
S nedělními slavnostmi v srdci
V každém příběhu padá sníh, každý je bílý
Když se vypráví jemu, je něžným vlkem
A těší se ze sněžného pohledu na svět
Jen tehdy, když tu nikdo není
V noci, když se maskoti procházejí ulicemi
a vše se podobá
Zastavenému písku přesýpacích hodin
Roztátému sněhu sněžných hodin
Ze střech vyje do noci
Neboť jednoho rána se takovýhle probudil

Z chorvatštiny přeložil Jiří Hrabal.

*Překlad byl pořízen z básnického výboru
Dunje 1983 (Zagreb 2005) a vychází se svolením autora.*

Miljenko Jergović (1966) – bosensko-chorvatský básník, prozaik, dramatik a novinář. Je autorem řady básnických sbírek, povídkových knih a románů. Za svou básnickou tvorbu (stejně jako za tvorbu prozaickou) obdržel několik domácích i zahraničních literárních cen, např. „román ve verších“ *Hausmajstor Šulc* (2001) byl v r. 2005 oceněn italskou Premio Napoli. V letošním roce vyjde v českém překladu jeho povídková kniha *Sarajevské Marlboro* (1994), z níž jsme v *Textech* přinesli ukázkou v č. 36.

KATEŘINA BOLECHOVÁ

XXX

Sandále po mrtvém sousedovi
škoda vyhodit značkové
však někdo unosí
na chodbě pod světly na povel
večer zaskočený
v koláčové dírcce

Zastávka Jižní

Náhodně odhrnutá záclona
a prodej jízdenek občasný
z kterého nástupiště ?
jedny koleje tam i zpět
větrem přemluvený smrk
palec k zemi
na čtyřech ve psí

XXX

Pamatuji
jak mandlovali jsme
vojenský pyžama s lampasem
a trenýrky
ty nejvíc rozstřílený
už bez rozkroku
kdo si natáhl
a v dusnu komunálních služeb
„Prádelny a čistírny“
rozbil to
jak černošská tanečnice

Na oběžné dráze

Překvapena /po/hybem
jako Skot
když jsme hodili krajt
do ruletového kola
/šklebil se/ obočím rezu
že na něj pryží z pouti
Překvapena /po/hybem
v jiný čas na dalším místě
kolotoč deště řetězy roztáčí

Zátiší

Ratanové křeslo
na dvoře
dvorce obnažené
pro hlad dítěte
od sousedů
monolog psa

XXX

Nebe entlované bílými hady
nehybnost v pohybu
večery drané peřím
jako když obtáhne

BOD G   */inspirováno snem/*

Neznala jsem ho
ležel nahý
zpočátku zněl
poněkud molitanově
ale pod prsty
začal hrát
do šlechtěné ocele
ebenová tyč
s liščím ohonem
ale ne ten bzukot
drátů vysokého napětí
známý z hlediště
kolemjedoucích autobusů
tohle bylo jiné
ruka sunoucí se ve tmě
až ke spínači
a uvnitř jeviště
tlukot jisker

XXX

-Naplánujete těhotenství ?-
Titanic před ledovcem
a kouř po slovech jedné přítelkyně
-Nevychovala bych ani motýla-
jako plášťovky po dědovi
natržený ciferník
srdce zakopne

Kateřina Bolechová (1966) – publikuje v řadě periodik, její básnická sbírka Rozsvícenou baterkou do pusy vyšla jako příloha časopisu Psí víno č. 39.

PRAVĚ JSEM... A'LE CO...

... ASI SE DIVÍTE, PROČ PIJU.
PIJU PROTO, ŽE JSEM
ROZHOZENÝ... ZVOLIL JSEM
SI NA INTERNETOVÉ DISKUSI
SVŮJ NICK...

BYL TO TAKOVÝ NEOTŘELÝ
NICK - HRDINA_NICK...

...A PAK JSEM ZAČAL
PSÁT DO NĚKOLIKA LITE-
RÁRNÍCH SERVERŮ...

pitotem.cz
osmak.cz
potapyc.cz

NEJHORŠÍ BYLA DVĚ
ZJIŠTĚNÍ - JE TO
NÁVYKOVÉ...

(4)

...A JSOU TAM LIDÉ, KTERÍ
ROZUMÍ ÚPLNĚ VŠEMU,
CO JSEM NAPSAL... NEBO
ALESPON MI TO PIŠOU...

(5)

genyus: to Hrdina_Nick: Mám
to chápat jako konfiguraci
a refiguraci naší
inkohorentní zkušenosti v
rámci diskurzivního
narrativu ? ;):D:D

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

(6)

L. L., P. M., H. F., M. J.

„Je čas hledat, i čas ztrácet...“

Stál pod kopcem a dýchal a poslouchal. Věděl, co bude následovat. Znal z paměti stromy okolo, pamatoval si každou nerovnost v oblasti kopce. Půjde zasněženou krajinou a za ním zůstanou stopy, které ho doprovodí až tam. Šedá hřbitovní zeď se k němu sunula svou vlastní rychlostí, jeden krok ho k ní přiblížil snad o pět metrů. Stará kovová brána zavržala dlouze a strašidelně, tak jak si to pamatoval. Dlouhý vysoký sten rezivějících pantů mu zježil chloupky na zádech. Hejno vran se neochotně rozlétlo do větví okolních stromů. Jen krákání svědčilo o přítomnosti desítek černých očí a v nich odraz jeho postavy. Procházel úzkou uličkou kolem náhrobních desek. Dušičkové věnce svátečních pozůstalých se křehce krčily pod prosincovým sněhem a lesklé desky šeptaly pozlacená jména vyrytá do studeného kamene. Hnědé oči bloudily po strnulých tvářích černobílých fotografií. Některé znal...Pan Dorotka, se kterým děda hrával v neděli karty v hospodě U Františků. Honzova babička, balila jim chleba s uzeným, když šli večer chytat štiky. Petr...

Do tmy se nesl kouř a tichý hovor dvou postav u ohně.

„ Co je? “

„ Co jako? Co myslíš, sem v pohodě.“

„ No, že máš nateklou hubu, jako bys dostal do držky.“

„ V noci sem měl záchvat...tak sem si zakousl stoličky...“

„ Ty vole... No a co ti řekli po těch testech?“

„ Nic. Prostě mám záchvaty jako epileptik, ale epilepsii u mě nenašli...“

„ Jak to že nenašli?...Co s tebou budou dělat?“

„ Chcou, abych šel do Prahy, že se tam na to specializujou.“

„ ...Tak třeba zjistěj co ti je...“

„ Dyť už mám za sebou dva měsíce ve špitále. Na to jim kašlu.“

„ No a máš aspoň nějaký prášky, nebo něco?“

„ Nechcou mi nic dát. Prej když nemám epilepsii, tak by mi to mohlo uškodit...“

„ A jak často to teď máš?“

„ Teďka hodně často...ale už to bude dobrý, nějak se to vyřeší...“

Oběsil se doma na půdě. Když ho pohřbívali, byl šedý únorový den a sněžilo. Tenkrát poprvé cítil, jak těžké je tělo v rakvi... Tváře známých mrtvých mu tančily v hlavě. Děsil se, koho by tu mohl potkat a pohřbít v jednom okamžiku.

Snažil se vybavit si cestu k hrobu, který patřil jeho rodině. Kdysi sem chodili, nosili babičce narcisky, tulipány, kosatce a v létě růže. Děda jim seřízl stonky a ovázal je kouskem provázku. Potom si vzal klobouk, sváteční sako a šli. Přes vesnici a do kopce k hřbitovní bráně. Ostrý zvuk se rozplynul v klidném tichu a oni procházeli mezi řadami hrobů. Děda mu vyprávěl o kamarádech, kteří tu už byli, a někdy se zavzpomínal úplně tiše a jeho oči tu nebyly. Dívali se někam jinam, do jiné doby. A muž, který byl ještě kluk, ho tahal za rukáv a nedočkavě se ošíval; protože se těšil na koupání nebo spěchal do stodoly, kde si včera postavil tajnou skrýš. Spolu došli až tam, kde bylo pozlacené babiččino jméno. Tam děda smetl suché listí z hrobu, vyhodil mrtvé květiny a do vázy s čistou vodou dal růže se seřízými stonky.

Muž stál před hrobem. Dva holoubci měli od deště zašedlé hlavičky a pod sněhem se krčil dušičkový věnec. „ Ahoj dědo.“ Nevěděl jestli ta slova vyslovil, nebo zněla jen v jeho hlavě. A bylo mu to jedno. Stál a jeho oči se vpíjely do písmen na desce. Zlatá abeceda se začala mlžít vzpomínkami. Byl uvězněn sám sebou v labyrintu všeho, co bylo a uniklo.

Jasný záblesk světla ze zdí mu připomínal sluneční paprsky, které se tak rády dotýkaly napůl obnažených zad. Maloval sen na barevný obraz, který byl dříve skutečností. Scéna zahrady překypovala tóny barev a vůní. Zeptat se ho? Nepoví. Pach dědova těla, které je spalováno hrou paprsků. Scéna tak živá v mysli, kde se zestárlé prsty krčí v záhonu milovaných květin. Andělský ateliér minulých let promlouval zvučným praskáním, reakcí, která nastávala každoročně před očima pálenkářů. Pamatuju si první doušek. Tak lehce hřál. Pamatuju si i s jakou touhou nechávali čirou pálenku sklouzávat níž a níž. Vždy jednou. Pamatuju si.

Nostalgie se stupňovala ve sklíčené bezmoci utichlého osudu. Tolik světel se zapří-

sáhlo, že se nevzdá! Neztratí svou pozace-
nost, kterou vykreslují poslední zbytek toho,
co zůstává. Ale vím. Jasná zář, vybledlá šed'
a já. Ale vím. Poslední záblesk smyslových bu-
něk obklíčil těžkou hlavu vězně. Poznával vůni
uzeného masa a kyselého zelí, která se linula
klíčovou dírkou nedělních rán. Vstal a s nadše-
ním otevřel dveře. ... Listí, hroby, hřbitov a on
zpátky v něm. Stál a jeho hlavou vířily obrázky,
záběry, vzpomínky. Na těch pár dní si však
pamatoval přesně.

Děda několik týdnů nevstal z postele, byl
slabý. Muž ve vedlejším pokoji slyšel už pár
nocí kašel, který rozsvítí červené světlo v hla-
vě. Kašel, který se nedá utišit sirupem ani ča-
jem s medem. A nad ránem ten kašel ustal.
Muž slil šípkový čaj a nesl hrníček s červenými
puntíky k manželské posteli, kde už dávno byla
jen jedna duchna. Ve světle z kuchyně se za-
bleskly otevřené oči. Mrtvé oči. Hrníček se
vysmekl a kouřící čaj se vpil do dřevěné podla-
hy. A muž hleděl na dědovu nehybnou tvář.
Pomalou, jako ve snu, zvedl ruku a udělal po-
hyb, kterým ty šedé oči napořád schoval za
víčka. Všechno, co následovalo potom, bylo
jako v mlze. Převlékl studené tělo do sváteč-
ních šatů, ustlal postel a připravil všechno tak,
jak to děda chtěl. Potom vesnice, pošta, tele-
fony a prázdno. Podivné prázdno a pachůť na
jazyku. Rakev na jeho rameni byla tak nevy-
hnutelná a přítomná. Do hrobu hodil hlínu a díval
se dolů, dokud poslední hrouda nezakryla hně-
dé lakované dřevo. A potom šel. Domů. Do
domku, kde vyrůstal a dospíval. Kde zůstal
sám. Stál u dveří a popadal dech. Natáhl se
pro láhev se slivovicí, pod jeho kroky zavržala
prkna a on se zhroutil na židli u stolu. Hlavu
sklonil do dlaní. Ti-cho, ti-cho, ti-cho. Tikot ná-
stěnných hodin se lomil nad mužem a on sáhl
po láhvi. Přihnul si a cítil jak čirý oheň stéká do
jeho žaludku. Na stole vedle něj ležel Nový zá-
kon. Kniha, ze které dědovy poslední dny četl.
Děda chtěl, aby si ji nechal. Říkal, že mu pomů-
že začít nový život. Že ho povede. Otevřel ji,
oči mu běžely po řádcích. „Všechno má urče-
nou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas:
Je čas rození i čas umírání,... je čas kameny
rozhazovat i čas kameny sbírat,... čas boje i
čas pokoje.“ Do očí se mu vehnaly slzy
a všechno kolem ztratilo obrysy. Plakal a pil.
Ten večer se poprvé cítil úplně sám.

Ráno ho vzbudila zima. Tvrdý stůl tlačil do
čela a bylo mu zle. Chtěl zvracet a dostat ze

sebe všechen smutek a beznaděj, ale věděl, že tohle ze sebe nedostane nijak. Přihnul si ze zbytku v láhvi a vstal. Loktem smetl ze stolu Bibli a ta těžce dopadla na dřevěnou podlahu. Jenže v té už chvíli se díval pátravě do daleké krajiny. Chtěl si s někým popovídat, ale hlasy příbuzných za dveřmi, jako by mluvily jiným jazykem. Každé jejich slovo se rozdrtilo o tlustou stěnu, která mezi nimi stála.

Najednou se zvuk brány nesl tichem a muž si uvědomil přítomnost. Otevřel dvířka svítlny a zapálil kahánek malé petrolejky. Potom se otočil a odcházel.

MIROSLAVA KNAPÍKOVÁ

RECEPT

ČO VŠETKO UKRÝVA CHLADNIČKA

2 konzervy lásky – momentálne prázdne

4 litre smútku

5 vajíčok radosti

10 fľašiek pocitu samoty

1 hlávku milovanej osoby

ktorá tebou pohrdla

7 strúčikov nízkeho sebavedomia

1 kilogram nedôvery v to že ti to ešte pôjde

12 kociek ľadového odmietnutia a

800 gramov nádeje

PRÍPRAVA

máš to jedno

špeciálne sa nepripravuj

len sa daj do kopy

zmiešaj

pridaj ešte zopár ingrediencií

schovaných po vreckách duše

a vyraz do ulíc

UPOZORNENIE

predtým aspoň 10 minút postoj v kuchyni

a počkaj kým sa kompletne presušíš

ŠPECIÁLNE ODPORÚČANIE

podávaj sa v malých dávkach

a ľuďom pri ktorých máš intenzívny pocit lásky

EŠTE ŠPECIÁLNEJŠIE

nebuď prekvapený

keď sa ťa po naservírovaní

nikto ani nedotkne

JEN TAK

Texty mají zpoždění. Je to zpoždění dlouhé a nepříjemné. Ale nakonec důvody pro to zpoždění nejsou tak liché. Je to především práce. My, co sme zostali a co teď z Textů sedáváme U Magistra nebo ve Snaze, teď připravujeme knížku Mojmíra Trávníčka. Bude to soubor esejů, vyznání místním umělcům a vybraných recenzí. O to nic, ale co je to za knížku! Trávníček se vlamuje do světa, který byl, stejně jako do toho, který teď žijeme. Je to procházení mnohdy jemně humorné, mnohdy bolestně krásné a mnohdy zraňující. Je to ale akt očistný ty texty číst. Je to jako když se rukou probírá hlína. Taková ta vyoraná. Nemusí to být hned ze šlechtěného pole, stačí z amatérské zahrádky. A jistěže je to půda valašská: tu a tam se v ní objeví kameň, ale daleko horší jsou kamínky, které mohou aj škaredě pořezat dlaň. Je to tedy zpoždění morální.

Co je nemorální, je to, co se teď děje v Ostravě. Souvisí to asi s tím, jak se společnost odduchovňuje (což nemusí zrovna znamenat ateizuje). Všecko duchovní, co by nás upozorňovalo na věci, které nás přesahují, je umenšováno až k marginální zbytečnosti, nebo rovnou ničeno. Jako v případě aleje stromů v Komenského sadech. Lípy a kaštiny v určitém svém věku mají nádhernou vlastnost: dokáží se ve výšce spojovat, nebo alespoň spojení naznačovat, čímž vytváří buď obraz, nebo dojem gotické katedrály. Člověk se v takové aleji cítí sevřenější, zranitelnější, jaksi samozřejmě se v ní ztiší. A to všecko jsou věci, které potřebujeme velmi nutně. Ostatně, ty stromy kdesi ve vrcholech nebo v budoucnu se spojující, připomínají také ruce sepnuté nebo se právě spínající k modlitbě. A to je krásné.

Ale! Nejhezčí je stejně Metúd. Jednak už umí vyhazovat věci z kočárku a řvát na okolí, takže na mě dokonce jakási uvědomělá baba ve Frýdku-Místku chtěla volat policii, proč prej to děcko řve a jestli náhodou není týrané. Řekl jsem jí, že řve a odjel jsem. Nicméně Metúd taky umí dolézt pro hračku. Dělá to ale způsobem zaznamenání hodným: hračka dá se mu tak 30 cm před oči. On ji zaostří a jde si pro ni. To se dělá tak: překulí se na břicho, strčí si nohy pod sebe, zavlní se a proti všem předpokladům se posune – dozadu. Takže se hračce zdánlivě vzdaluje. Počíná si přitom jako zkušený had, který ví, že jeho oběť je tak elektrizovaná strachem, že se

ani nepohne. Prostě: po dvaceti minutách kroužení se Metúd k hračce dostane a švihne s ní do nejbližšího kouta pokoje. A začne ječet. Jeho pláč mě burcuje. Vznikla z toho snad báseň, o které ale nevím, čím vlastně je, tak ju připojuju sem, jako konec:

Bolestně krásné
uplakané Metudovy oči
mnou točí
na rožni
zbytečných slov a řečí.
Aj!

Jakub Chrobák

JANA KLEINOVÁ

Tanec s niekým

dotýka sa zreničkami
tých, ktorí sú/nie sú sami

toto nie sú paláce

asi s niekým súvisím
a poznám ho po hlase

zatiaľ iba tento sen
nemá krivky

požičaj mi ďalekohľad
a hneď cítim tiché miesta
kde nám rastú
zrelé slivky

útek

chlad modrých vln
uteká
tam

som
takáto
a nič
je žiadne niečo

žiadam
nenachádzam

nechcem
dostávam

ďakujem
radšej sa idem hrať

LUKÁŠ BERNÝ

Car sk ý p o d z i m

Na nebi nebyly žádné mraky, alespoň ne ty viditelné, protože i tak bylo celé údolí v mírném oparu, slabém, přes který svítilo slunce. Na obrovské hladině fjordu se odrážely hory z okolí, občas jejich obraz protrhl jen přelétající racek nebo havran.

Havrani.

Ano havrani, věděl jsem, že mi něčím příroda připomínala končící léto. Teď jsem to viděl mnohem jasněji, slunce sice krásně svítilo, ale hřálo jen slabounce, měl jsem na sobě i svetr, lehounký opar už měl namířeno k podzimním mlhám. Jen stromy a keře byly ještě zelené. Nasál jsem vzduch, jistě, bylo to v něm, ve vzduchu, cítil jsem podzim, první podzimní den. A ovanul mne nádherný pocit, okamžik naprostého blaha. Mám rád podzim, příroda zvláště voní a slunce se vpíjí do tolika barev, mnohem sytějších než v létě i na jaře.

Hazy, řekl by snad Američan k počasí, ale mně na mysl mířil spíše východ než západ. I když nemám rád vodku. Ale nemám o nic raději ani bourbon.

A tak jsem začal vzpomínat, kolik jen let zpátky ... Skupina lidí seděla kolem stolu, bylo krátce po válce, ještě před pár týdny se střílelo, bylo jedno po kom, hlavně, že se dalo někam střílet. Ale válka trvala už moc dlouho. Vojáci už nechtěli lehat do zákopů a upírat hluboké pohledy k nočnímu Měsíci.

Vojna celí muže, říká se, a válka s ocelí pracuje lépe, než kdo jiný.

Bylo po válce a svítilo slunce. Podzimně, sytě, do plných barev, ptáci už tu nebyli, jen havran občas přistál na střeše, přeletěl na louku a chvíli hledal něco do svého ptačího žaludku. Ticho vládlo slunečním paprskům, kterým se nikdo nezpovídá, ale muži měli dobrou náladu a chyběla jim ke spokojenosti snad jen vodka. Dnes už z nich nikdo nežije, nemůže, uběhlo příliš mnoho vody, příliš mnoho havranů letělo přes nekonečné hladiny, však to bude skoro sto let. Svítilo slunce, havran poskakoval po louce, na jezeře se zrcadlily hory a já marně vzpomínal na nějaká ruská slova, napadalo mi tehdy, bůh ví proč, jen „samoděržaví“, tak jsem to pořád opakoval, ačkoliv jsem přesně nevěděl, co říkám, a pili jsme na cara. Netušili jsme, že car už není carem, zbabělci silní jen ocelí v rukou ho rozstříleli kdesi ve sklepě. Cara, jeho choť a malé děti. Jaká lidská síla dokáže střílet do dívek, lhostej-

no jak starých? Poslední opravdový panovník Ruska, tolik je děsil, tak hrozný strach z něj měli, že raději rozstříleli jeho rodinu, znetvořili jejich obličej kyselinou a zakopali v lese jako mršinu. Až příliš děsivý příběh, příliš strašný, příliš surový, takže z něj vzešla pohádka o zachráněném děvčátku. Tušit to, pili jsme tehdy na Anastázii. Co na tom, že její tělo leželo znetvořené v carském lesním hrobě, od toho jsou pohádky a legendy, aby dávaly život. Moc bolševiků, ale legendu udupala a nedala tak šanci vytrysknout léčivému prameni v lese posledního carského odpočinku. Tak se úkolu chopili filmaři, jenže čím kdy byla legenda pro Hollywood? Američané nikdy nepochopí Evropu, a ze všeho nejméně pak Rusy.

A nikdo nepochopí hrůzu, která střílela ve sklepech do carských dětí.

Jenže my nic takového nevěděli, pili jsme na samoděržaví a netušili, co se děje v Rusku, v Americe, v Německu. Pili jsme na pád Rakouska, na malou a velkou zemi a na cara. Červené listy podzimu odrážely slabě hřejivé paprsky, havran našel, co potřeboval, dvakrát zakrákal, jako by snad chtěl říct, že se nás nebojí, a odletěl. Tak dávná doba, tak podobná, vzpomínali jsme na císařovnu Sissi, ještě tehdy neměla krásný obličej Romy Schneiderové, Avignonské slečny ještě nepobuřovaly světové umělecké cítění a bulváry ještě neplnily fotky lady Diany. Co jsme to jen pili, vodku jsme asi neměli.

Nikdy jsem pak už nikoho z vojáků neviděl, jejich osudy asi nebyly moc veselé, ale Rusové jsou tuhý národ. Ruských mnoho. Měli hnědé svetry a asi jim bylo horko, jeden z nich, přezdívali mu Muromec, protože měl síly za tři, vyprávěl příběh, jak jeho bohatá babička udržovala nábytek tím, že jej potírala šťávou z grepů. Tak jsem mu porozuměl a jistě špatně, ale nějak mi přišlo, že když mohlo děvčátko přežít palbu ve sklepeních, proč by nemohla šlechtična natírat v Rusku nábytek grepovou šťávou. Život byl krásný, protože byl krásný podzimní den a nebylo proč do něho střílet.

Já jsem po letech stál na břehu obrovského fjordu, sledoval zmenšujícího se havrana a nasával chladnoucí podzimní slunce. Každá končící éra má v sobě magnet melancholie a sentimentu. A já u norského fjordu přemýšlel, kolikrát jsem slyšel proklínat léta bolševické vlády v malé zemi. Kolik jsem slyšel vzpomínek onoho povzdechnutí, jo to tehdy, to bylo jiné, to bylo lepší mléko. Uzeniny? To se nedá srovnat! A knihy vycházely na lepším papíře a poctivým hlubotiskem. To bylo dětství, krásná doba. Jen kdyby nám ji ten bolševik nezkurvil. Chlapče buď rád, žes to nezažil.

A já zatím vzpomínám na ruské vojáky, co nevěděli nic o caru ani dělnickém spasiteli, co ve vlněných svetrech pili snad vodku, snad pivo, smáli se a připíjeli havranovi. Čas kolem mne vozil armády tam a zpátky a já jsem si prohlížel fotku dívky na školním dvoře. Seděla v první řadě, způsobně, kolínka u sebe, na nich vzorně položené drobné ručičky, milý úsměch a vlasy sčesané do jednoho copu. To bylo před revolucí, už se mi plete před kterou vlastně, ve kterém roce, revolucí bylo moc, ale vždycky po nich přišel ten melancholický sentiment staré éry. Snad proto jsem se díval na fotku školní třídy, měl jsem ji tehdy v rukou, myslím, nebo snad ani ne, snad jsem na ni jen vzpomínal nad norským fjordem a jen se mi vetřela do vzpomínek, přilétla jak černý havran, kterého hlad vyhnal na louku hledat ořechy a stará jablka. Kolem fjordů také rostou jablka, věděli jste to? Tisíce jabloní, sady jako velkoměsta. Revoluce zatím byla pryč a s ní i milý úsměv a sčesané vlasy. Jak se jen jmenovala...?

Máš doma grepy? Volal na mě přiopilý voják a trochu vrávoravou chůzí odcházel za kůlnu zastavěnou naštipanými poleny na topení. Musíš natírat nábytek, rozumíš? Smál se a zakopl o kořen staré jedle, ale neupadl. Asi to byl důstojník, když byl ze šlechtické rodiny, tehdy to ještě něco znamenalo. Když se vrátil domů, zjistil, že být šlechtic stále znamená mnoho, revoluce hodnoty nestírá, pouze převrací.

Michaela Černá. To jméno mi vyplulo v paměti jasně jak úsměv carského důstojníka, který zakopl o kořen jedle. Tak se jmenovala. Rok od roku, na každé fotografii školní třídy. Na tomtéž dvoře stejné školy, stejný úsměv, ruce na kolenou, vlasy vzorně sčesané. Úsměv jak císařovna Sissy, která se naštěstí nedožila pádu jejích milovaných Uher. Nebo spíše jak Romy Schneiderová? Léta mění podoby. Sissy probodl zoufalý muž, který věřil, že pomůže revoluci. Anastázii rozstříleli pochopové další epochy. A každý bude potírat svůj dům nějakým gremem.

Jen jeden z ruských vojáků, Alexej, tehdy seděl, usmíval se, ale nesmál se. Měl za sebou válečný příběh. Jeden z tisíců, anonymní tvář mezi tisíci, koho by to zajímalo. Byl sice také odkudsi z Rusi, dokonce až od Sibiře, ale na zimu si nikdy nezvykl, odjel do Francie za teplem. Jeho příběh byl také podzimní, vyprávěl mi ho onoho slunného podzimního dne. Trochu rusky, trochu anglicky, trochu německy. Smutná zkazka.

Létal ve Francii dvouplošníkem. Starým snad už v době výroby, narychlo postavený z nekvalitního materiálu, snad už z rezivých sou-

částek a potřhaného plátna. Ale přesto létal. Alexejova dívka Loretta do něj nikdy nevstoupila, protože neviděla kouzlo v rezivých trubkách. Létající dvouplošník. Voják a Loretta. Láska a smrt. Dvouplošník a moře. Špatně rozdané karty. Alexej se s dvouplošníkem zřítíl do moře v polovině září a Loretta pila levný koňak za jeho život dva týdny. Dva týdny se chodila dívat k místnímu majáku. Majestátní kyklop s bílou pletí a zářícím okem.

Dvouplošník nešel ke dnu, pánbůh ví, proč zůstal na hladině, a mořské proudy jej unášely, kam se jim zrovna zachtělo se podívat. Voják byl příliš zesláblý, aby se snažil doplatit ke břehu, jídla i vody měl málo, ale pád letadla přežily i dvě malé dřevěné bedýnky s osmnácti lahvemi dobrého francouzského koňaku, které vezl jako pozornost důstojníka důstojníkovi. Alexej pil vynikající koňak na palubě plovoucího rezavého dvojplošníku, který jak křížník brázdil moře, Loretta pila levný koňak na pevnině a denně se vydávala k bílému majáku, ze kterého se rozhlížela po nekonečném obzoru. Jednoho večera zůstala na majáku až do noci, Alexej stejného večera uviděl ten samý maják, který zprvu považoval za blikající hvězdu. Když si uvědomil, co vidí, vrátil mu naději k životu, rozbil bedýnku od koňaku a ochablýma rukama se prkýnky snažil pádlovat. Mihotavé světýlko brouzdalo po nekonečné černi blíž a blíž, bílý obr té noci na pobřeží rozdával život i smrt. Ale co má maják společného s revolucí?

Michaela Černá. Jakpak asi vypadá dnes? Sedává ještě s rukama tak způsobně složenýma na kolenou? Asi bych ji nepoznal, snad by to tak i mělo být. Ideál holubice by pak možná pukl jak skořápka ořechu, do které se konečně probojoval hladový havran. Ani nevím, proč jsem pak jednou v noci prolístoval telefonní seznam a pečlivě si vypsal všechny, kdo nesli jméno Černá nebo Černý, a bydleli v blízkosti školy, na jejímž dvoře se žáci fotili. Měsíc mi svítil do mého hledání a tiše se usmíval, myslel si o mém pošetilém počínání své. V Praze bydlí stovky Černých. Noci ale bývají plné nadšených ideálů. Jakpak asi dnes vypadá? Po tolika letech. Možná má piercing a poslouchá anarchistickou hudbu, aby našla cestu ke své revoluci. A ke své armádě. Jo, před revolucí, to byl tenkrát život. Už aby zase nějaká začala, nemohu se dočkat, až budu s chutí a jemným porevolučním sentimentem vzpomínat na starou éru, na mládí a na ten nádherný podzimní den kdesi u nekonečných fjordů schovaných do tisíců norských kopců. A snad si přitom zase jednou vzpomenu na malou a způsobnou dívenku jménem Michaela Černá.

(A mimochodem ten seznam jsem ráno vyhodil.)

PROSTOR BÁSNĚ VZNIKAJÍCÍ ZA CHŮZE

„Myslel bych báseň tichou./ Aby vám na sudou milo/ a objetí napadlo na lichou./ Lehkým kladívkem tepané dílo“. Takových básní "tichých" s něžnou silou ukrývá výbor z pozůstalosti Jana Válka hned několik. Jde o knížku, kterou edičně připravili Jakub Chrobák a Dalibor Malina, spolupracovali na ní také typograficky Pavel Kotrla, o výtvarný doprovod se postaral Miroslav Machala.

Knížka je členěna do čtyř oddílů, které vznikly seskupením básní na základě tematických a motivických spojení. Jednotlivé oddíly se jmenují vždy podle prvního verše první básně: I Rozkřídil se pták, II Nejsem jeden, přišli mí zemřelí, III Až slova vytrysklá ztuhnou a IV Když jsem se dost naumíral. Povedlo se tak editorům, zdá se, zachytit cosi z duše Valacha a to je dobře.

Z veršů je cítit spíše ohledávaný prostor, který vzniká za chůze, pomalu, slova jsou tu ohledávána, plíživě vybírána, a to, co zůstává, je ryzí a opravdové. A podivuhodnost takových setkání se slovem je možná podtržena a zároveň obtěžkána i užitím fragmentů valašského dialektu. Skutečně, „Janovo psaní ukazovalo na prostou samozřejmost věcí, vyhýbal se světům, ve kterých kralovala sebevědomá imaginace“, jak píše J. Hrabal, J. Chrobák, P. Kotrla, M. Machala a D. Malina v úvodním slově ke sbírce.

Přímočarost snoubená s ohromující schopností objevit nebo znovuobjevit pro poezii slova, která zní čtenářovým uším nejprve zaumně, jakoby odtažitě, ovšem potom rozzvučí se v plné své významové a smyslové síle a zvoní ještě dlouho, jako třeba v básni Dřevěné zvony: „oj, bučino jarní zelená, světlá/ mí šedí slonové pňů/ čas do mihotání mě vetká/ jak, prázdněn, sem se pnu.“

Co je Válkově poezii ve většině případů cizí, čeho se bojí, ale s čím si čas od času také zahrává, je nadbytečnost. Zkrátka, básník si je vědom, že existují slova zbytečná, která je potřeba vymlčet, tak jak o tom mluví v básni Poezie je opeřený had: (...)/ báseň mrška/ je upovídána drška/ budme přesní/ musí dostat přes ní/ mlčením.“

Ostatně Poezie je opeřený had je text svým způsobem velmi specifický, trochu jiný než úsečné drobnosti zbytku knížky, asi pro-

to též není součástí jednotlivých oddílů a byl otištěn v ediční poznámce. Ale přesto je pozoruhodný tím, jak si nese na zádech slov vtip a jemný humor stejně jako schopnost přesně uvidět básníka ve chvíli opojení i nimravé pítvornosti.

Humor se ale nevyhýbá ani dalším oddílům sbírky. Nejhmatalelněji rezonuje ve čtvrtém oddíle *Když jsem se dost naumíral*. Zde se hravost utrhla naplno a slova tu kouzlí nejruznější podoby a polohy tohoto světa, tu komické „kouknu doleva/ kouknu doprava/ děsná otrava/ žádná zábava// žerou nás ptáci/ a s lidmi nevíš“, onde třebas sekne ironickým tónem: „nebudete se mnou souhlasit/ taky nevím, jak to myslíte// taky nevím, proč/ taky nevím, proč ne/ taky nevím, proč by ne// to jste řekl moc hezky“, nebo se prostě baví každodenností nejen valašskou: „na vlásek/ od lásek/ se zasek/ nelásek/ popravčí topor// babský hovor.“

Vzniká tak prostor či svět kořeněný drobnými záblesky, ve kterých stojí vedle sebe chytračení zaslechnuté při každodenních pochůzkách stejně jako lidová moudrost. Ta se ostatně zrcadlí na mnoha dalších místech, ale vyplouvá nečekaně, jen na chvíli, jako by ani nechtěla být zahlédnuta.

Chvílemi je to jako sedět s Valachem, kterému je třeba naslouchat, pokud si chcete něco odnést (kromě trpko-sladké vůně trnek), při něčem být, nebo se třeba něčemu přiučít. Někdy to naslouchání není snadné, ale lze jej žít jako například v básni *Cožeto?!... : „ Má-li se na mysli/ jak myslí se málí/ tu možnost pomysli/ až mysl je nemá// Nezměříš myslí skryš// Dna nemá.“*

Válkova poezie má kouzlo skutečného žitého díla. Je poezií člověka, který miluje slova, umí se k nim chovat a umí s nimi zacházet. Při pohledu na útlou knížečku doprovobenou velmi vkusnou obálkou a ilustracemi Miroslava Machaly, vím, že jsem ji četl, čtu a číst budu.

VÁLEK, Jan: Rozkřídil se pták na trnce plané. K vydání připravili Jakub Chrobák a Dalibor Malina, ediční poznámku napsal Jakub Chrobák. Malina: Vsetín 2006. Náklad 250 ks, 87 s.

Lukáš Vlach

Lukáš Vlach (30. 9. 1985, Chrudim) studuje českou literaturu na FPF SU v Opavě. Věnuje se literatuře po r. 1945, píše básně.

KTERAK HISTORIKOVÉ NAJDOU CESTU K HISTORII

Dlouhodobě závidím literárním časopisům jejich inzertní svolávání do houfu: pozvánky ke čtením, festivalům, večírkům, zkrátka k literárním akcím různorodého charakteru, kde je cílem především (ať už přímo nebo skrytě) setkání lidí pro radost z literatury. Tak tohle historie nezná. A není to způsobeno její nezajímavostí vůči přítomnosti, ale jednoznačně lidmi, kteří ji považují za „svou“.

Převažující charakterovou vlastností historiků je neschopnost se z poznávání historie těšit, těšit druhé a těšit se vzájemně. Historie v jejich uchopení je vážná věda, ke které je nutno přistupovat s plným kompetentním vybavením (vzdělanostním, titulovým, metodickým a institucionálním) a vzájemné sdělování nápadů při nějakých příležitostech je zcela nepřípustné, protože se z toho v lepším případě může vyklubat leda špionáž za cílem získání (zcizení) kolegova nápadu.

Nepřekvapí proto, že se v prestižních odborných časopisech zveřejňují pozvánky ke konferencím výhradně po jejich konání (nepřekonatelný je v tomto ohledu Český časopis historický), a že se v drtivé většině případů jedná hlavně o konference.

Historikům chybí uvolněnost, přirozenost a otevřenost, mnohdy také zábavnost a smysl pro humor. To všechno se samozřejmě promítá do dějin: dějiny nejsou přístupné a jejich jemné frivolnosti, která by jim velice prospěla, brání vědecká ztuhlost. Historikové jsou také málokdy schopni reagovat na přítomnost, mají proto samozřejmě vědecké vysvětlení: události je nutné nechat odležet, pracovat s nimi je prý možné až z určitého časového odstupu, aby bylo dosaženo té, pro mě tak děsivé, objektivnosti. Zřejmě se ale za tímto postojem skrývá strach ze znemožnění: je pravděpodobné, že se mohou ve svých hodnoceních mýlit, že odhadovaný vývoj půjde úplně jinými cestami, což by ovšem znamenalo dříve nebo později veřejnou názorovou korekci, a to už vůbec nejde!

Historikové jsou zkrátka ve svém „rozletu“ limitováni vlastním odborným strachem, tak tedy ať jsou, ale co ty krásné, tolik živoucí dějiny? Mám několik motivů: nepovažovat sebe za podstatnější nežli historii, nebát se veřejně brousit své představy, neusurpovat si právo mluvit k dějinám jen proto, že náhodou máme historii vystudovanou, připustit určitou míru subjektivismu jako žádoucí

a odbourávat rivalitu, která škodí hlavně nejvíce té, které se tolik věnujeme...

Andrea Chrobáková-Lněničková

SVÁZÁN SE ZEMÍ

Vzpomínám na své první setkání s básněmi Ivo Odehnala (*1936). Bylo to někdy v polovině devadesátých let, kdy se v ostravském studiu, tehdy již Českého rozhlasu, rušila knihovna. Pro studenty to byly šťastné chvíle výprodejů. Na hromadách tam ležela i značná část produkce bývalého krajského nakladatelství Profil. Některé z básnických sbírek nakonec skončily u mne, mezi nimi i Odehnalova Hadí paměť (1971) s uhrančivě černým obalem a temně krvavou grafikou. Básníkuv poměrně pozdní debut. Možná se mýlím, ale z poličky ji vytáhnout nejdu, mám v paměti raději tento obraz. S léty je to stále má oblíbená sbírka, stejně jako prvotina Hladné pusté (1970), byť by se oběma dala vytýkat až přílišná návaznost na halasovskou poetiku. Spíše se však jedná o shodné básnické rysy, které zřetelněji vystupují do popředí v pozdější Odehnalově tvorbě. Jedná se například o zálibu vázat básně do vyšších kompozičních celků.

Postupně jsem knihovnu doplnil i o další básníkovy knihy. Některé jsou úlitbou době, možná v některých okamžicích velikou. Poezie se však z jeho veršů nevytratila nikdy. A na druhou stranu nutno spravedlivě přiznat, že v době, kdy vedl nakladatelství Blok, se zasloužil o návrat Oldřicha Mikuláška a Jana Skácela do oficiální literatury.

Byl jsem tedy přinejmenším zvědavý na novou básnickou sbírku Ohořelec s podtitulem Prvosmysly, která vyšla jako osmdesátý svazek edice Poesie nakladatelství Host a k sedmdesátým narozeninám autora. Čekání se vyplatilo. Odehnal znovu potvrzuje, že umí být básníkem s osobitým a rozeznatelným výrazem. V jeho předchozích sbírkách na mne mimo jiné zapůsobilo, že z jeho veršů byla patrná vazba k rodnému Valašsku, která byla výrazově posílena i uvážlivým použitím dialektu. Zde se navíc pojí i s jazykovým hledačstvím. Nejde mi tu nyní o tuto konkrétní Odehnalovu lokaci, ale o skutečnost, že mám rád autory, kteří odněkud jsou, někam patří, někde jsou ukotveni (Ryenek, Skácel, Trojak, Hruška...). Avšak musí umět, nejenom odněkud být. Odehnal patří mezi ně a pro mne zůstává básníkem z této řady. Tato jeho poslední sbírka, opět plná sugestivních obrazů, to potvrzuje.

Pavel Kotrla

